

DET KONGELIGE
UTDANNINGS- OG FORSKNINGSDEPARTEMENT

St.meld. nr. 21

(2002–2003)

Kilder til kunnskap

Om ny støtteordning gjennom Lånekassen for unge
elever i ordinær videregående opplæring

Innhold

1 Innledning	5	3.1.2 Vurdering av forsørgerbegrepet	14
1.1 Bakgrunn for meldingen	5	3.1.3 Vurdering av hjemmel for behovsprøving mot steforeldre	15
1.2 Oppsummering av den nye støtteordningen	6	3.1.4 Departementets forslag	15
1.2.1 Prinsippene	6	3.2 Behovsprøving mot elevens økonomi	16
1.2.2 Elementene i den nye ordningen	6	3.2.1 Dagens ordning	16
1.2.3 Virkning av ny stipendordning for elever i videregående opplæring	7	3.2.2 Vurdering	16
1.2.4 Effekter av forslaget til ny støtteordning	7	3.2.3 Departementets forslag	17
1.3 Dagens to støtteordninger for elever i ordinær videregående opplæring	7	3.3 Beregning av stipend	18
1.4 Hjemmeboere og borteboere	8	3.3.1 Dagens ordning	18
2 Forslag til ny støtteordning	10	3.3.2 Vurdering	18
2.1 Låneadgang for elever i videregående opplæring	10	3.3.3 Departementets forslag til ny stipendberegning	18
2.1.1 Dagens ordning	10	3.4 Utbetaling av støtten	19
2.1.2 Vurdering	10	3.4.1 Dagens ordning	19
2.1.3 Departementets forslag	11	3.4.2 Vurdering	19
2.2 Kompensasjon for lånebortfall	11	3.4.3 Departementets forslag	19
2.2.1 Dagens lånopptak	11	4 Særlige grupper	20
2.2.2 Vurdering	11	4.1 Bakgrunn	20
2.2.3 Departementets forslag	11	4.2 Søkere som er gift, har vært gift, eller har barn å forsørge	20
2.3 Stipend til læremidler	11	4.2.1 Dagens ordning	20
2.3.1 Dagens ordning	11	4.2.2 Vurdering	20
2.3.2 Vurdering	12	4.2.3 Departementets forslag	20
2.3.3 Departementets forslag	12	4.3 Søkere som er forsørget av barnevernet	21
2.4 Støtte til borteboere	12	4.3.1 Dagens ordning	21
2.4.1 Dagens ordning	12	4.3.2 Vurdering	21
2.4.2 Drøfting av finansieringen av borteboende elever	12	4.3.3 Departementets forslag	21
2.4.3 Departementets forslag	13	5 Økonomiske og administrative konsekvenser	22
2.5 Reisestipend	13	5.1 Økonomiske konsekvenser	22
2.5.1 Dagens ordning	13	5.1.1 Tiltak med kostnadseffekt	22
2.5.2 Vurdering	13	5.1.2 Allerede vedtatte endringer	22
2.5.3 Departementets forslag	13	5.1.3 Økonomiske konsekvenser for elevene ved ny støtteordning. Behovsprøvingstabell	22
3 Behovsprøving	14	5.2 Administrative konsekvenser	23
3.1 Behovsprøving mot forsørgernes økonomi	14		
3.1.1 Dagens ordning	14		

St.meld. nr. 21

(2002–2003)

Kilder til kunnskap

Om ny støtteordning gjennom Lånekassen for unge elever i ordinær videregående opplæring

*Tilråding fra Utdannings- og forskningsdepartementet av 28. mars 2003,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Bondevik II)*

1 Innledning

1.1 Bakgrunn for meldingen

I St.meld. nr. 27 (2000–2001) *Gjør din plikt – Krev din rett* og i forbindelse med Regjeringens forslag til statsbudsjett for 2002, jf. St.prp. nr. 1 (2001–2002) og St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 4 (2001–2002), ble det varslet at Utdannings- og forskningsdepartementet ville foreta en helhetlig gjennomgang av støtteordningene gjennom Statens lånekasse for utdanning (Lånekassen) for unge elever i ordinær videregående opplæring. Bakgrunnen for denne gjennomgangen må ses i lys av Regjeringens intensjon om å erstatte utlånsordningen for lærebøker med en stipendordning for læremidler gjennom Lånekassen, og omleggingen av øvrige støtteordninger gjennom Lånekassen. I skoleåret 2002–2003 er de eksisterende støtteordningene videreført for elever i ordinær videregående opplæring.

I St.prp. nr. 1 (2002–2003) la Regjeringen fram forslag om en ny støtteordning for alle unge elever med rett til videregående opplæring etter opplæringslova § 3–1¹. Forslaget innebar en styrking av støtteordningen med 50 mill. kroner i 2003, dvs. til sammen nærmere 100 mill. kroner som helårseffekt for skoleåret 2003–2004. Styrkingen er bl.a. benyttet til å øke tilskuddet til dekning av læremidler.

Prinsippene for den nye støtteordningen ble vedtatt ved Stortingets budsjettbehandling for 2003. Samtidig ble departementet bedt om å legge fram en egen sak om utdanningsstøtte til elever i videregående opplæring i løpet av mars 2003. Stortinget bad spesielt om at forholdet til borteboerstipendet² ble ivaretatt i den nye støtteordningen.

Den nye støtteordningen vil bli innført fra og med skoleåret 2003–2004. Det har vært nødvendig å fastsette forskriftene for tildeling av utdanningsstøtte *før* fremleggelsen av denne meldingen, for å sikre elevene forutsigbarhet, og for at Lånekassen skal kunne foreta de tekniske tilpasningene som er nødvendige for innføring av ordningen fra semesterstart høsten 2003.

¹ Lov om grunnskolen og den videregående opplæringa 17. juli 1998 nr. 61 (opplæringslova). «Elever» er i denne sammenheng samlebetegnelse for «elever og lærlinger».

² Det ikke-behovsprøvde stipendet til borteboere kalles i dag «borteboerstipend» eller «minstestipend». I denne meldingen vil betegnelsen «borteboerstipend» bli benyttet.

Denne meldingen legger fram et helhetlig forslag til ny støtteordning, basert på de prinsippene som ble skissert i Regjeringens forslag til ny ordning i statsbudsjettet for 2003. Samtidig innebærer forslaget at Regjeringen viderefører det ikke-behovsprøvd stipendet til borteboende elever på dagens nivå. Dette tiltaket har en kostnad på 148 mill. kroner i 2003. Regjeringen vil komme tilbake til forslag om bevilgning i forbindelse med fremleggelse av Revidert nasjonalbudsjett (RNB) for 2003. Dersom Regjeringen får tilslutning til sine forslag ved Stortingets behandling av meldingen, vil ordningen bli styrket med nærmere 400 mill. kroner på helårsbasis.

Eventuelle omprioriteringer i forhold til forslagene i meldingen vil kunne ha budsjettmessige konsekvenser, og eventuelle endringer i støtteordningens struktur vil ikke kunne gjelde fra skoleåret 2003–2004, men vil først kunne iverksettes fra skoleåret 2004–2005. Det er imidlertid mulig å heve satsene innenfor den foreslåtte strukturen med virkning fra høstsemesteret 2003, jf. Regjeringens forslag om å heve borteboerstipendet fra kr 2 215 per måned til kr 3 450 per måned. Andre justeringer av satser vil ha økonomiske konsekvenser utover det som skisseres i meldingen.

1.2 Oppsummering av den nye støtteordningen

1.2.1 Prinsippene

Forslaget om ny støtteordning for alle unge elever med rett til videregående opplæring etter opplæringslova § 3–1 baserer seg på følgende hovedprinsipper:

- Videregående opplæring skal finansieres ved stipend, ikke ved lån.
- Støtteordningen skal fortsatt være basert på behovsprøving mot inntekt og formue.
- Støtteordningen skal ta hensyn til utgifter til læremidler.
- Støtteordningen skal være lik for alle med rett til videregående opplæring etter opplæringslova § 3–1.
- Regelverket for ny støtteordning skal være så enkelt som mulig og harmoniseres med støtteordningen for høyere utdanning m.m., der det er naturlig.

Innføring av én felles støtteordning for alle elever som tar videregående opplæring med rett etter

opplæringslova § 3–1, innebærer at også elever over 19 år nå vil få støtten behovsprøvd etter familiens økonomiske situasjon.

I henhold til opplæringslova § 3–1 har ungdom som har fullført grunnskolen eller tilsvarende opplæring, rett til tre års heltids videregående opplæring. Retten kan utvides, men må normalt tas ut innen fem år etter at grunnskolen er fullført, og innen seks år når opplæringen helt eller delvis blir gitt i lærebedrift.

Ifølge barnelova³ skal foreldrene etter evne bære utgiftene til forsørgelse og utdanning fram til barnet er 18 år. Barn har også krav på pengetilskudd til vanlig skolegang *etter* fylte 18 år dersom foreldrenes økonomiske evne tilsier det. Utdanningsstøtte fra det offentlige gjennom Lånekassen til unge elever i ordinær videregående opplæring må således anses som et supplement til familieøkonomien. Dette taler for å innføre én felles støtteordning for alle unge elever som tar videregående opplæring med rett etter opplæringslova § 3–1. Dette argumenterer også for prinsippene om at stipend til denne gruppen for en stor del skal behovsprøves mot forsørgernes økonomi, og at stipendordningene skal målrettes mot elever fra familier med særlig svak økonomi.

1.2.2 Elementene i den nye ordningen

Den nye støtteordningen er en stipendordning. Stipend vil bli gitt med inntil fire komponenter:

- behovsprøvd grunnstipend på inntil kr 1 730 per måned
- behovsprøvd læremiddelstipend på inntil kr 3 500 per skoleår
- ikke-behovsprøvd bostipend på kr 3 450 per måned
- ikke-behovsprøvd reisestipend avhengig av reisestand

I tillegg kommer behovsprøvd forsørgerstipend for søkere som har barn.

Lån til dekning av skolepenger kan gis til elever som velger å ta sin rettighetsbaserte videregående opplæring ved en privat videregående skole.

Stortinget har ved behandlingen av statsbudsjettet for 2003 vedtatt prinsippene for den nye støtteordningen, og forskrifter for skoleåret 2003–2004 er fastsatt 19.02.03. Satsen for bostipend er i disse forskriftene fastsatt til kr 2 215 per måned. Regjeringen foreslår i denne meldingen å opprettholde dagens sats på kr 3 450 for bostipend med virkning fra høstsemesteret 2003.

³ Lov om barn og foreldre 8. april 1981 nr. 7 (barnelova) § 53, jf. §§ 51 og 52.

1.2.3 Virkning av ny stipendordning for elever i videregående opplæring

I undervisningsåret 2001–2002 ble det tildelt 315 mill. kroner i utdanningsstipend⁴ til hjemmeboere og 800 mill. kroner i utdanningsstipend til borteboere, til sammen 1 115 mill. kroner. I forslaget til statsbudsjett for 2003 foreslo Regjeringen å bevilge ytterligere 50 mill. kroner til den nye støtteordningen. Stortinget ga sin tilslutning til dette forslaget. Midlene er lagt inn i satsene for behovsprøvde stipend, inkludert stipend til læremidler.

Forslaget til ny støtteordning slik det er skissert i denne meldingen, innebærer en vesentlig forbedring for elever fra familier med svak økonomi. Samtidig vil ingen som tidligere har fått stipend, få lavere stipend i den nye støtteordningen.

Hjemmeboende elever som får maksimalt stipend i den nye støtteordningen, vil få en økning i stipendtildelingen på gjennomsnittlig kr 845 per måned, fra kr 1 235 per måned til kr 2 080 per måned⁵.

Regjeringen foreslår å opprettholde det ikke-behovsprøvde bostipendet på dagens nivå, dvs. på kr 3 450 per måned. I tillegg til bostipendet vil borteboende elever kunne ha rett til de behovsprøvde stipendene, avhengig av familiens økonomiske situasjon. For borteboere med rett til maksimalt behovsprøvd stipend vil dette gi en økning i stipendtildelingen på gjennomsnittlig kr 2 080 per måned. Maksimalt stipend for en borteboer blir på kr 5 530 per måned.⁶ I tillegg til dette vil borteboere også kunne få reisestipend.

Økningen i stipendtildelingen for elever fra fa-

milier med svak økonomi vil gi en kompensasjon for bortfallet av lån.

1.2.4 Effekter av forslaget til ny støtteordning

Nedenfor vises effektene av de behovsprøvde stipendene i ny støtteordning:

- Det er om lag 150 000 elever i videregående opplæring med rettigheter etter opplæringslova § 3–1. Av disse er om lag 55 000 stipendmottakere i Lånekassen i dag.
- Av stipendmottakerne kommer 28 500 fra familier med inntekt under kr 200 000. Denne gruppen vil få vesentlig høyere stipend i den nye ordningen.⁷ Majoriteten av elever som tar opp lån til videregående opplæring, kommer fra familier med inntekt under kr 200 000.
- Maksimalt stipend til læremidler vil ligge på kr 3 500 og vil bli gitt til elever som kommer fra familier der den samlede inntekten er under kr 279 000⁸.
- I henhold til dagens kundemasse i Lånekassen vil om lag 40 000 elever få læremiddelstipend.

1.3 Dagens to støtteordninger for elever i ordinær videregående opplæring

I undervisningsåret 2002–2003 ble de to eksisterende støtteordningene videreført for unge elever og lærlinger med rett til videregående opplæring etter opplæringslova § 3–1. Det opereres i dag med et aldersskille mellom disse støtteordningene: Det er én støtteordning for søkere under 19 år, og én ordning for søkere over 19 år. Aldersskillet ved 19 år har vært begrunnet med at elevene normalt avslutter videregående opplæring i løpet av det året de fyller 19 år.

I begge ordningene kan elevene få både stipend og lån. Elever under 19 år får imidlertid støtten⁹ behovsprøvd mot sin egen og forsørgernes økonomiske situasjon, mens elever over 19 år anses som selvstendige økonomiske individer. Støtten til denne gruppen blir dermed kun behovsprøvd mot søkerens egen økonomi.

En vesentlig forskjell mellom de to gruppene er dessuten at elever under 19 år kan få stipend mens de fortsatt bor sammen med foreldrene sine, mens de over 19 år kun får stipend dersom de flytter ut fra foreldrehjemmet. For elever under 19 år er det stipendet man mottar som hjemmeboer, behovsprøvd mot forsørgernes og elevens egen økonomi. Stipendet man mottar som borteboer, borteboer-

⁴ «Utdanningsstipend» blir i dag brukt som betegnelse på ordinært stipend i Lånekassen. Betegnelsen omfatter således ordinært stipend til både borteboere og hjemmeboere i støtteordningene for elever i videregående opplæring, og ordinært stipend i støtteordningen for elever og studenter i høyere utdanning m.m. Betegnelsen omfatter imidlertid ikke stipend som reisestipend, fødselsstipend, flyktningstipend osv.

⁵ Elever fra familier med inntekt på 143 000 kr og under vil få maksimalt behovsprøvd stipend, dvs. grunnstipend på kr 1 730 per måned og læremiddelstipend på gjennomsnittlig kr 350 per måned.

⁶ Sum av bostipend (kr 3 450 per måned uten behovsprøving) + maksimalt behovsprøvd stipend (gjennomsnittlig kr 2 080 per måned).

⁷ Gruppen vil få en økning på mellom kr 2 450 og kr 20 800 per skoleår, avhengig av forsørgernes økonomi og av om man er hjemmeboer eller borteboer.

⁸ Elever med foreldre som har inntekt under kr 143 000 vil oppnå fullt behovsprøvd stipend på kr 20 800 per år. Med høyere inntekt reduseres stipendet gradvis. Elever fra familier med inntekt på t.o.m. kr 278 000 vil få maksimalt stipend til læremidler, men redusert grunnstipend.

⁹ Begrepet «støtte» vil i meldingen være samlebetegnelse på «lån og/eller stipend».

Tabell 1.1

	Under aldersgrensen		Over aldersgrensen	
	Stipend	Lån	Stipend	Lån
Hjemmeboer	12 100	25 500	0	44 900
Borteboer	33 850	25 650	18 150	48 650

stipendet, er derimot ikke behovsprøvd. Det er imidlertid visse vilkår som må oppfylles for at man skal kunne få støtte som borteboer når man er under 19 år, jf. punkt 1.4.

Også stipend- og lånesatser divergerer mellom de to gruppene. Se tabell 1.1.¹⁰

Alle gruppene kan i tillegg få ekstra lån på inntil kr 20 470 til dekning av skolepenger ved private videregående skoler.

I begge ordningene blir det innvilgede støttebeløpet delt opp i flere terminer over hele støtteperioden, og terminene blir utbetalt til elevens konto en gang per måned. Den første støttermi- nen i hvert semester inkluderer 10 pst. av støttebe- løpet for resten av halvåret. Dersom det blir gitt lån til dekning av skolepenger, blir det utbetalt sam- men med den første støttermi- nen hvert halvår.

Den nye støtteordningen skal erstatte de to gjeldende ordningene, slik at det blir én felles støt- teordning for alle unge elever som tar videregåen- de opplæring med rett etter opplæringslova § 3–1, jf. punkt 1.2.1.

1.4 Hjemmeboere og borteboere

I beskrivelsen nedenfor legges dagens regler for søkere under 19 år til grunn, da det er stipendet til disse som var sammenlikningsgrunnlaget ved Stortingets behandling av budsjettet for 2003. De- partementets forslag til ny støtteordning bygger også på dagens støtteordning for disse elevene, slik den fremgår under punkt 1.3.

Definisjon av borteboer

For at man skal få støtte som borteboer, er det en forutsetning at avstanden mellom foreldrehjem og

lærested er over 40 km, eventuelt at reisetiden tur-retur utgjør tre timer eller mer per dag. Med grunnlag i det frie skolevalget blir det kun lagt vekt på hvor den skolen ligger som eleven er tatt opp ved, og ikke om det finnes skoler som ligger nær- mere hjemmet. Borteboerstatus kan også gis der- som søkeren på grunn av særlige forhold må bo borte fra foreldrehjemmet.

Når eleven fyller vilkårene for å få status som borteboer, blir det ved søknadsbehandlingen lagt vekt på at vedkommende faktisk har flyttet ut av foreldrehjemmet, ikke om eleven også har flyttet nærmere lærestedet. Personer som bor borte fra foreldrehjemmet, men som ikke tilfredsstiller vil- kårene ovenfor, får beregnet støtten som om de bodde sammen med foreldrene.

Status som borteboer utløser et ikke-behovs- prøvd stipend, som i skoleåret 2002–2003 er på kr 3 450 per måned.

Stipendfordeling mellom hjemmeboer og borteboer

I undervisningsåret 2001–2002 ble det utbetalt 1 295 mill. kroner i støtte til elever under 19 år i videregående opplæring. Av dette ble 1 115 mill. kroner utbetalt som utdanningsstipend. Om lag 72 pst. av disse stipendmidlene ble tildelt som ikke-behovsprøvd utdanningsstipend til elever som hadde borteboerstatus mens de gikk på videre- gående skole. I tillegg ble det utbetalt om lag 20 mill. kroner i ikke-behovsprøvd reisestipend til den samme gruppen.¹¹

Departementets forslag i St.prp. nr. 1 (2002–2003)

Et viktig spørsmål for departementet var om så store deler av stipendmidlene fortsatt skulle bind- es opp i en universell stipendordning, eller om hele eller deler av midlene skulle legges inn i en be- hovsprøvd stipendordning. I budsjettproposisjo- nen for 2003 foreslo departementet å redusere det ikke-behovsprøvd stipendet til borteboerne, og legge midlene ved en slik endring inn i en be- hovsprøvd stipendordning som skulle omfatte både hjemmeboere og borteboere.

Gjennom budsjettavtalen mellom regjerings-

¹⁰ Tallene gjelder samlet, maksimal støtte for skoleåret 2001–2002 når skoleåret varer i 10 måneder. Departementet vil i meldingen hovedsakelig benytte satser og statistikk for 2001–2002, da dette er det siste året man har reelle tall for. De fleste satser har økt noe i skoleåret 2002–2003.

¹¹ I 2001–2002 ble det til sammen utbetalt 1 167 mill. kroner i stipend til elever under 19 år. Av dette var 1 115 mill. kroner utdanningsstipend og 20 mill. kroner reisestipend. Resteren- de beløp, 32 mill. kroner, gjelder sykestipend, fødselsstipend, flyktningsstipend og tiltaksstipend.

partiene og Fremskrittspartiet ble partene enige om at borteboerstipendet ikke skal reduseres i forhold til dagens nivå. På dette grunnlaget ble departementet, i forbindelse med Stortingets behandling av St.prp. nr. 1 (2002–2003), bedt om legge

fram en melding om utdanningsstøtte til elever i videregående opplæring. Regjeringen følger opp avtalen, ved å foreslå en heving av bostipendet fra kr 2 215 per måned, som angitt i St.prp. nr. 1 (2002–2003), til kr 3 450 per måned.

2 Forslag til ny støtteordning

Ved sammenlikninger nedenfor mellom forslaget til ny støtteordning og dagens ordninger vil det bli tatt utgangspunkt i de ordningene som gjelder for elever under 19 år, da disse også i dag mottar støtte med behovsprøving mot forsørgernes inntekt og formue.

I arbeidet med den nye støtteordningen har det blitt lagt vekt på Aamodt-utvalgets vurderinger og forslag i NOU 1999: 33 *Nyttige lærepenger. Om utdanningsfinansieringen gjennom Lånekassen*, og på de signalene som Stortinget har gitt i budsjettbehandlingene i de senere årene.

2.1 Låneadgang for elever i videregående opplæring

2.1.1 Dagens ordning

Elever i videregående opplæring har i dag anledning til å ta opp et behovsprøvd utdanningslån. Maksimalt lån for elever i offentlig videregående opplæring var på i underkant av kr 26 000 i studieåret 2001–2002¹. Elever ved private skoler der det betales skolepenger, kan i tillegg få et lån til dekning av disse. I 2001–2002 ble det gitt lån på inntil kr 20 470 per studieår til dekning av skolepenger. Utdanningslånet er behovsprøvd for både hjemme- og borteboere. Elever under 18 år må ha foreldres/foresattes samtykke før de kan ta opp lån.

Blant elever under 19 år er det kun en liten andel av det totale antallet støttemottakere som velger å ta opp lån. I undervisningsåret 2001–2002 var det 12,4 pst.² av støttemottakerne i denne gruppen som tok opp lån. Det er dessuten relativt få elever som tar opp fullt lån: I 2001–2002 mottok 559 elever fullt lån.³ Gjennomsnittslånet var på om lag kr 20 700 for elever på allmenne, økonomiske og administrative fag, og om lag kr 17 500 for elever på yrkesfaglige studieretninger. Andelen som

tar opp lån, og størrelsen på gjennomsnittslånet varierer mellom de ulike fagområdene innenfor yrkesfaglige studieretninger. Det ser imidlertid ut til at det er andelen elever som går på *private skoler* som har størst betydning for gjennomsnittslånets størrelse innenfor ulike fagområder. Disse elevene betaler ofte skolepenger, og søkerne vil sannsynligvis i større grad være nødt til å søke om lån. De har dessuten adgang til å ta opp et større lån på grunn av skolepengene. 15 pst. av låntakerne på allmenne, økonomiske og administrative fag, og 8 pst. av låntakerne på yrkesfaglige studieretninger, går på private skoler. Opplysninger i Aamodt-utvalgets utredning viser for øvrig at det er en overvekt av hjemmeboere som søker lån⁴.

Statistikk fra Lånekassen viser at hele 23,4 pst. av dem som har tatt opp lån til å ta videregående opplæring, er under inkassomessig behandling. Samtidig er det for en del søkere fra familier med svak økonomi helt nødvendig å ta opp lån for å kunne gjennomføre videregående opplæring. Det er likevel ikke bare denne gruppen som tar opp lån under videregående opplæring.

2.1.2 Vurdering

Det har i lang tid vært drøftet å erstatte låneadgangen for elever i videregående opplæring med en stipendordning. Aamodt-utvalget viser til at det ved flere anledninger har vært vurdert som uheldig at umyndige personer har måttet ta opp lån for å ta videregående opplæring, og at det har vært tatt til orde for å prioritere en behovsprøvd fullstipendiering for elever i videregående opplæring. Med «fullstipendiering» menes her «et rent stipendsystem innenfor kostnadssatsene (stipend + lån) for hjemmeboere og borteboere i dagens støtteordning for elever under 19 år».

Longva-utvalget⁵ drøftet i 1996 lånespørsmålet i sammenheng med den spesielle adgangen til å søke om lån til skolepenger ved private videregående skoler. Utvalget foreslo at denne ordningen skulle opprettholdes. Når en elev velger å gå på en privat skole, er dette et bevisst valg der den enkelte overveier konsekvensene på en annen måte enn ved offentlige skoler. Betenkelighetene ved låne-

¹ Maksimalt kr 25 500 for hjemmeboere og kr 25 650 for borteboere.

² Dette tilsvarer i alt 6 949 elever.

³ I alt 3 755 elever søkte om fullt lån, men kun 559 fikk innvilget dette på grunn av behovsprøvingen.

⁴ Tabell 8.3 i NOU 1999: 33 *Nyttige lærepenger*.

⁵ NOU 1996: 33 *Offentlige overføringer til barnefamilier*.

opptak vil derfor ikke være like store her som i den offentlige skolen. Aamodt-utvalget delte dette synet.

Dette gjenspeiles også til en viss grad i Lånekassens inkassostatistikk: Blant elever med lån til offentlig videregående opplæring i Norge er ca. 25 pst. inkassokunder. Andelen for dem med lån fra privat videregående utdanning er 17 pst. Totalt utgjør antallet elever med lån fra utdanning ved private videregående skoler ca. 26 pst. av tilbakebeta-lerne med videregående utdanning.

Når det gjelder forholdet til inkassostatistikke- ne, er det viktig å påpeke at bortfall av låneadgan- gen ikke nødvendigvis medfører bortfall av alle inkassokunder. Dersom en elev mottar uberettiget stipend, vil tildelt stipend bli gjort om til lån. Dette kan gjelde elever som har avbrutt utdanningen, eller som har misligholdt opplysningsplikten. En del av dem som i dag er under inkassomessig opp- følgning, har fått stipend omgjort til lån. Det synes likevel rimelig å beholde adgangen til å reagere med omgjøring av stipend til lån i slike tilfeller.

2.1.3 Departementets forslag

Departementet foreslår at låneadgangen for elever i offentlig videregående opplæring faller bort. Det foreslås imidlertid at det fortsatt skal være mulig å ta opp lån til dekning av skolepenger for elever ved private videregående skoler, og at urettmessig mottatt stipend skal kunne omgjøres til lån.

Lån til dekning av skolepenger skal gis uten behovsprøving. Dette innebærer en harmonise- ring i forhold til den nye støtteordningen for elever og studenter i høyere utdanning m.m., der lån ikke lenger er behovsprøvd. Lån til dekning av skole- penger skal også gis etter samme sats i de to støt- teordningene.

2.2 Kompensasjon for lånebortfall

2.2.1 Dagens lånopptak

Det var kun 12,4 pst. av elevene i videregående opplæring under 19 år som tok opp lån, og svært få som fikk fullt lån, i skoleåret 2001–2002, jf. punkt 2.1.1. Dette forholdet har vært tilnærmet uendret i de siste årene.

⁶ 50 mill. kroner ble bevilget i forbindelse med budsjettbehand- lingen for 2003, og Regjeringen vil foreslå en styrking med ytterligere 148 mill. kroner i forbindelse med RNB. Styrkingen gir en helårseffekt på nærmere 400 mill. kroner i skoleåret 2003–2004.

2.2.2 Vurdering

Det kan være grunn til å anta at låneopptak blir forsøkt unngått, men at låneadgangen likevel har stor betydning for elever med svak familieøkonomi.

Det er etter departementets vurdering viktig å sikre at lånebortfallet ikke fører til at unge elever hindres i å gjennomføre videregående opplæring av økonomiske årsaker. En styrking av stipendord- ningene med til sammen 198 mill. kroner i 2003⁶ vil gi elevene en kompensasjon for bortfallet av låne- adgangen.

2.2.3 Departementets forslag

Som en kompensasjon for bortfall av låneadgangen foreslår departementet å innføre et høyere stipend for elever fra familier med særlig svak økonomi. Dette behovsprøvd stipendet vil i det følgende bli kalt *grunnstipend*.

Grunnstipendet skal gis til både hjemmeboere og borteboere, og vil for elever fra familier med særlig svak økonomi inneholde en kompensasjon for bortfallet av låneadgangen for elever i offentlig videregående opplæring. Maksimalt grunnstipend var i St.prp. nr. 1 (2002–2003) foreslått til kr 1 730 per måned.

Satsen og innslagspunkt for behovsprøvingen skal både sikre at ingen som i dag får behovsprøvd stipend, skal komme dårligere ut, og at de med svakest økonomi skal få høyere stipend.

I tillegg foreslås det å innføre et behovsprøvd læremiddelstipend. Dette vil bli omtalt under punkt 2.3 nedenfor.

2.3 Stipend til læremidler

2.3.1 Dagens ordning

I dagens støtteordninger for elever i ordinær vide- regående opplæring gis det kr 275 per måned som tilskudd til bøker og læremateriell. Beløpet er in- kludert i de stipendsatsene som er nevnt i punkt 1.3, under beskrivelsen av dagens ordninger. Det vil si at tilskuddet er behovsprøvd for hjemmebo- ere, mens det ikke er behovsprøvd for elever som får støtte som borteboere. Det spesifiseres imidler- tid ikke på utbetalingspapiret som sendes til elevene, at deler av beløpet er ment som tilskudd til læremidler.

Det blir ikke gitt tillegg for bøker og materiell til elever som får disse utgiftene betalt gjennom folketrygden eller gjennom andre ordninger.

Dersom eleven blir forsinket i utdanningen,

kan Lånekassen i dag trekke inn tillegget for bøker og materiell, da elevene ofte ikke vil ha behov for anskaffelse av nye bøker når de tar et år om igjen.

2.3.2 Vurdering

I tråd med Sem-erklæringen foreslo Regjeringen å avvike ordningen med tilskudd til utlånsordning for lærebøker i videregående skole i forslag til budsjett for 2002, jf. St.prp. nr. 1 (2001–2002) og St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 4 (2001–2002). Regjeringen mente at utlånsordningen burde erstattes med en mer hensiktsmessig ordning. Det ble varslet at en stipendordning knyttet til læremidler ville bli vurdert i forbindelse med gjennomgangen av støtteordningene for elever i ordinær videregående opplæring.

Overgangen fra grunnskolen til videregående opplæring representerer en kostnadsøkning for foreldrene, da det påløper utgifter til skolebøker og annet læremateriell. Etter departementets vurdering er det viktig at disse utgiftene ikke hindrer unge elever fra familier med svak økonomi i å ta videregående opplæring, og det foreslås å innføre et behovsprøvd læremiddelstipend i den nye støtteordningen.

Utgiftene til læremidler varierer sterkt fra studieretning til studieretning, og fra klassetrinn til klassetrinn. Mens elever på allmenne, økonomiske og administrative fag kan få de nødvendige bøkene for om lag kr 3 500, må elever på yrkesfaglige studieretninger gjerne ut med mer, fordi elevene i tillegg til bøkene må kjøpe nødvendig utstyr til bruk i opplæringen. Spørsmålet er derfor om det er hensiktsmessig å gå inn for en differensiert stipendordning, avhengig av studieretning. Et annet spørsmål er om det bør være differensierte satser fra klassetrinn til klassetrinn, da en del elever på VK1 og VK2 kan finansiere deler av bokinnkjøpene ved å selge gamle bøker.

Ut fra både forenklingshensyn og rettferdighetshensyn synes det vanskelig å gå inn for en differensiert ordning med læremiddelstipend i Lånekassen, basert på faktiske utgifter ved den enkelte studieretning, eller basert på elevenes varierte utgifter fra år til år. I tillegg til at utgiftene til læremidler varierer fra studieretning til studieretning, og fra trinn til trinn, er det store variasjoner når det gjelder hva fylkene og skolene bidrar med av utstyr og liknende for elever på yrkesfaglige studieretninger. Videre vil nye utgaver av lærebøker gjøre at elevene i mange tilfeller likevel ikke

får solgt brukte bøker. Det synes umulig å utforme en ordning som fanger opp alle de ulike variasjonene.

2.3.3 Departementets forslag

Departementet foreslår at det i den nye støtteordningen innføres et behovsprøvd læremiddelstipend på kr 3 500 per skoleår. Stipendet skal utbetales på begynnelsen av hvert semester, med inntil kr 1 750. Læremiddelstipendet skal gis til både hjemmeboere og borteboere.

Hvor stor del av det totale støttebeløpet som er ment å gå til læremidler, skal spesifiseres på utbetalingspapiret til eleven, for å synliggjøre at deler av stipendtildelingen er ment å gå til dekning av læremidler.

Av hensyn til at elever som må ta et år av opplæringen om igjen, ofte må gå til anskaffelse av nye bøker til repetisjonsåret, og ut fra forenklingshensyn, foreslås det å gå bort fra ordningen med å trekke inn stipend til læremidler ved forsinkelse.

Det foreslås likevel å videreføre ordningen med at det ikke gis læremiddelstipend til elever som får utgifter til bøker og materiell dekket av folketrygden eller andre ordninger.

2.4 Støtte til borteboere

2.4.1 Dagens ordning

Borteboende elever under aldersskillet får i dag et borteboerstipend som ikke er behovsprøvd. Om definisjon av borteboer, se punkt 1.4. I studieåret 2001–2002 var borteboerstipendet på kr 3 385 per måned. I 2002–2003 er stipendet på kr 3 450 per måned.

I dagens ordning blir ca. 72 pst. av utdanningsstipendmidlene, 800 mill. kroner av totalt 1 115 mill. kroner i 2001–2002, tildelt som ikke-behovsprøvd borteboerstipend. Aamodt-utvalget viser til at det er forholdsvis mange elever fra familier i de høyere inntektsgrupper som mottar dette stipendet⁷.

2.4.2 Drøfting av finansieringen av borteboende elever

Dagens borteboerstipend er ment som en *kompensasjon* for de økte utgiftene familien har ved at eleven må bo borte fra foreldrehjemmet under utdanningen. Departementet vurderer det dit hen at familier med barn som av ulike grunner må bo borte fra familien under utdanningen, fortsatt bør få en viss økonomisk kompensasjon for dette.

⁷ Av tabell 8.5 i NOU 1999: 33 *Nyttige lærepenger* fremgår det at ca. 32 pst. av borteboerne hadde en foreldreøkonomi i 1997–1998 på over kr 300 000 (skattbar inntekt).

Gjennom budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og Fremskrittspartiet ble partene enige om at borteboerstipendet ikke skal reduseres i forhold til dagens nivå.

Samtidig innebærer den nye støtteordningen at de behovsprøvde stipendene, grunnstipend og læremiddelstipend, skal gjelde både borteboende og hjemmeboende elever. Borteboende elever vil som følge av dette kunne ha rett til både det ikke-behovsprøvde bostipendet og reisestipend, i tillegg til de behovsprøvde stipendene i ordningen. En del borteboende elever fra familier med svak økonomi vil derfor kunne få høyere stipend med den nye støtteordningen enn de får med dagens ordning.⁸

2.4.3 Departementets forslag

Departementet foreslår at det ikke-behovsprøvde stipendet til borteboere fastsettes til kr 3 450 per måned.

Departementet foreslår videre at stipendet gis betegnelsen *bostipend*.

Departementet foreslår at dagens forutsetninger for å få støtte som borteboer opprettholdes i den nye støtteordningen, jf. omtale under punkt 1.4.

Forslag til ny støtteordning innebærer at borteboere i tillegg til bostipendet vil kunne motta reisestipend, jf. punkt 2.5, og de behovsprøvde stipendene, *grunnstipend*, jf. punkt 2.2, og *læremiddelstipend*, jf. punkt 2.3.

2.5 Reisestipend

2.5.1 Dagens ordning

En del elever tar videregående opplæring langt fra hjemstedet. Det gis i dag reisestipend til tre reiser

tur-retur for et helt undervisningsår mellom registrert bosted (Folkeregisteret) og lærestedet. I studieåret 2001–2002 blir reisestipendet gitt utover en egenandel på kr 945. Utover dette er ikke reisestipendet behovsprøvd. Satsene for reisestipend beregnes ut fra postnumre, rabattordninger og rute-tilbud.

2.5.2 Vurdering

Reisestipendet utgjør i likhet med det ikke-behovsprøvde bostipendet en kompensasjon for at eleven må bo borte fra foreldrehjemmet under utdanningen.

Etter departementets vurdering er det hensiktsmessig at reisetilskuddene i støtteordningene for elever i ordinær videregående opplæring og for elever og studenter i all annen utdanning har samme beregningsmåte.

2.5.3 Departementets forslag

Departementet foreslår at dagens ordning med et ikke-behovsprøvd reisestipend videreføres.

Den nye støtteordningen for elever og studenter i høyere utdanning m.m. viderefører i all hovedsak dagens ordning for beregning av reisestipendet, også etter budsjettbehandlingen for 2003. Departementet foreslår derfor også å videreføre ordningen for elever i ordinær videregående opplæring. Det foreslås imidlertid at det innføres et maksimalt reisestipend på kr 7 000 per undervisningsår, som en harmonisering med reglene for reisestipend i den andre støtteordningen.

⁸ En borteboende elev med rett til fullt behovsprøvd stipend vil kunne oppleve en økning i stipendtildelingen på kr 20 800 for et skoleår.

3 Behovsprøving¹

3.1 Behovsprøving mot forsørgernes økonomi

3.1.1 Dagens ordning

I dag blir støttebeløpet for elever under 19 år redusert ved behovsprøving etter den samlede inntekten og formuen til elevens forsørgere.² «Forsørgere» er i forskrifter om tildeling av utdanningsstøtte definert som «foreldre og steforeldre».

For borteboende søkere åpner de aktuelle forskriftene for at det kan ses helt eller delvis bort fra inntekten og formuen til steforeldrene når det er lagt fram opplysninger som gjør dette rimelig. Etter Lånekassens praksis ses det bort fra slik inntekt/formue hvis det foreligger opplysninger om at søkeren ikke får tilskudd fra stemor/stefar.

For søkere som bor sammen med foreldrene, kan det etter gjeldende forskrifter ses bort fra inntekten til forsørgerne når det er dokumentert at søkeren ikke kan få tilskudd fra dem av særlig tyngende sosiale grunner, og det ellers er rimelig. Det blir til vanlig ikke tatt hensyn til endrede økonomiske forhold på grunn av husbygging, kjøp av bolig o.l.

Ved behovsprøvingen tas det hensyn til antallet søsken under 19 år. Antallet søsken får betydning for hvilken inntektsgrense støtten skal behovsprøves mot. Behovsprøvingen tar også hensyn til om det er flere barn i familien som er i ordinær videregående opplæring.

3.1.2 Vurdering av forsørgerbegrepet

Hovedformålet med å behovsprøve utdanningsstøtten mot forsørgernes økonomi er å utjevne forskjeller, slik at elever som har forsørgere med mindre god økonomi, skal få mer støtte enn elever fra bedre stilte familier. Familiemønsteret i dagens samfunn er imidlertid annerledes enn det var for noen tiår siden, og det er derfor nødvendig å ta standpunkt til hvordan behovsprøvingen skal fore-

tas i ulike familiesammensetninger. Når et regelverk skal utformes, er det videre nødvendig å holde seg til enkle og målbare kriterier, samt at det skal være muligheter for effektiv anvendelse av reglene.

I de tilfellene der søkeren er *adoptert*, har adoptivforeldrene forsørgeransvar for søkeren på linje med biologiske foreldre.

En viktig problemstilling er om det er grunn til å fjerne behovsprøvingen mot andre enn de biologiske foreldrenes/adoptivforeldrenes økonomi. Dette ville bety at støtte kun blir behovsprøvd mot mors og/eller fars økonomi, uavhengig av familieforhold for øvrig. Ut fra at det kun er disse som har et formelt forsørgeransvar for søkeren, kan det for mange virke rimelig. Formålet med behovsprøvingen og den reelle situasjonen taler likevel for at behovsprøvingen skjer også mot visse andres økonomi.

Steforeldre

Dersom støtten skal behovsprøves mot økonomien til andre enn de biologiske foreldrene/adoptivforeldrene, er det nærliggende at en person som er gift med søkerens forelder, og som dermed er en del av familien, blir regnet som en av forsørgerne. Det vil virke støtende på folks rettsoppfatning dersom en søker med en velstående stefar eller stemor skulle få full utdanningsstøtte, mens en søker med foreldre med normal (eller svak) økonomi skulle få redusert støtte.

På den annen side kan det virke urimelig for steforeldre at de skal ha forsørgeransvar for barn som ikke er deres egne.

Samboende foreldre

Den tradisjonelle kjernefamilien der mor og far er gift, har vært sett på som den mest vanlige og stabile familieformen. I forhold til behovsprøving er disse familiene enkle å forholde seg til. Etter hvert har imidlertid en familiestruktur der man er samboere med felles barn, blitt mer og mer vanlig. Dette bringer med seg problemstillinger når det gjelder behovsprøving av støtte i Lånekassen.

¹ Når det i det følgende handler om fradrag ved behovsprøving, gjelder dette ikke bostipend og reisetipend for borteboere. Disse stipendene skal gis uten noen form for behovsprøving.

² I henhold til § 3 i lov om utdanningsstøtte av 26. april 1985 nr. 21 med senere endringer.

Det er naturlig å tenke seg at når *søkerens mor og far* er samboere, skal støtten til søkeren behøvsprøves mot begge foreldrenes inntekt. Det kan lett virke støtende på den alminnelige rettsoppfatningen dersom en søker fra en tradisjonell kjernefamilie med normal inntekt får avslag på søknad om støtte, mens en søker som bor sammen med mor som har lav inntekt og en far som har høy inntekt, skal få full støtte. Departementets holdning er at begge foreldrene bør omfattes av forsørgerbegrepet. Denne holdningen gjenspeiles i dagens regelverk. Likningsmyndighetene har imidlertid foreløpig ingen form for kobling mellom samboere med felles barn. Barnet blir bare koblet til moren. Lånekassen baserer derfor saksbehandlingen på søkerens opplysninger om begge foreldrenes fødselsnummer, for behovsprøving mot begge foreldrenes inntekt og formue. Siden opplysningene vil kunne gi mindre støtte, er dette ingen gunstig løsning, og Lånekassen har små muligheter til å kontrollere opplysningene, både under søknadsbehandlingen og i ettertid.

Omfanget av elever i videregående opplæring som er i denne situasjonen, kan foreløpig se ut til å være relativt begrenset. Opplysninger i Statistisk sentralbyrås befolkningsstatistikk viser at 1 000 av 17-åringene per 1. januar 2002 hadde samboerforeldre, mot 21 000 av ettåringene.

I mange tilfeller er *søkerens mor eller far* samboer med en person som ikke har noen form for tilknytning til søkeren. Disse situasjonene kan være av kortere eller lengre varighet. Etter Lånekassens regelverk får ikke slike forhold noen rettsvirkninger. På bakgrunn av at samboere uten felles barn ikke har noen form for felles forsørgeransvar eller plikt til å forsørge hverandre, er det vanskelig å se for seg at det skal være mulig, eller ønskelig, å behøvsprøve støtten mot økonomien til mors eller fars samboer.

Dette er likevel gjort i folketrygdlovens regler om stønad til enslige forsørgere. En enslig forsørger mister retten til overgangsstønad når han/hun lever sammen med en person som han/hun har levd sammen med i 12 av de siste 18 månedene. I denne sammenheng får dermed den reelle situasjonen konsekvenser, selv om ikke samboeren har noen forsørgerplikt overfor stønads-mottakeren eller barnet.

3.1.3 Vurdering av hjemmel for behovsprøving mot steforeldre

Som begrunnelse for at utdanningsstøtten behøvsprøves mot steforeldrenes økonomi, til tross for at disse ikke har forsørgeransvar etter barnelova, har det vært vist til at det å leve sammen som en familie normalt medfører en deling av felles utgifter, herunder kost og losji for hele familien. Det vil være vanskelig å skille ut den delen av familiens utgifter som knytter seg til barnet. Det er også etter hvert mindre naturlig å ha særordninger for familiesituasjoner som avviker fra den tradisjonelle kjernefamilien.

Behovsprøving mot steforeldres inntekt og formue har vært vurdert i ulike sammenhenger. I brev av 18. mars 1986 har Justisdepartementets lovavdeling uttalt følgende:

«Vi antar at det ikke er i strid med lov eller anerkjente rettsprinsipper å ta stemors/stefars økonomi i betraktning ved tildeling av behovsprøvd støtte fra Lånekassen til elever/studenter under den fastsatte aldersgrense.»

Justisdepartementet viser til andre steder i lovgivningen der det på ulike måter tas hensyn til økonomien til personer som ikke har forsørgeransvar etter barnelova.

Arbeidsgruppen som vurderte bruk av skjønn i Lånekassen, vurderte dette spørsmålet grundig i sin rapport, som ble avlevert 20.02.98 til daværende Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet³. Arbeidsgruppen var noe i tvil når det gjaldt hovedregelen om at det foretas behovsprøving mot steforeldres inntekt for hjemmeboere, men kom til at når ikke annet var dokumentert, var det grunn til å se på en slik familie på lik linje med tradisjonelle kjernefamilier. Arbeidsgruppen pekte imidlertid på at hjemmelen for å behøvsprøve er tvilsom i de tilfellene der det faktisk er dokumentert at steforeldre ikke bidrar til søkerens underhold.

Aamodt-utvalget foreslo på sin side at all behovsprøving mot forsørgernes inntekt skulle bortfalle, og vurderte dermed ikke særskilt spørsmålet om behovsprøving mot økonomien til steforeldre.

3.1.4 Departementets forslag

Departementet foreslår at de to nye stipendene, *grunnstipend* og *læremiddelstipend*, skal være behovsprøvd. Behovsprøvingen skal skje både mot forsørgernes inntekt og formue, og mot søkerens egen økonomiske situasjon, jf. punkt 3.2.

³ Lånekassens saksbehandling – om bruk av skjønn.

Da støtteordningen vil gjelde alle unge som tar videregående opplæring med rett etter opplæringslova § 3–1, innebærer forslaget at også elever over 19 år vil få støttebeløpet behovsprøvd mot forsørgernes økonomiske situasjon. Behovsprøvingen skal fortsatt ta hensyn til antallet barn i familien.

Departementet vil i denne omgang ikke foreslå å utvide forsørgerbegrepet. Det foreslås at begrepet «forsørgere» foreløpig omfatter det samme som tidligere, nemlig foreldre, adoptivforeldre og steforeldre.

Det er nødvendig med endringer i lov og forskrift, slik at det lovmessige grunnlaget for slik behovsprøving blir klarere. Dette følges opp i departementet.

Grunnlaget for behovsprøving mot forsørgernes økonomi, dvs. prinsippene og de aktuelle tallene fra skattelikningen, videreføres fra dagens ordning.

3.2 Behovsprøving mot elevens økonomi

3.2.1 Dagens ordning

Støttebeløpet for elever under 19 år behovsprøves i dag både mot forsørgernes og elevens økonomi, det vil si at søkere som har inntekt og/eller formue, kan få redusert støttebeløpet.

Ved behovsprøving mot formue ble skattelikningen for 1999 lagt til grunn for beregningen i skoleåret 2001–2002. Dersom søkeren hadde en formue på mer enn kr 189 000 i 1999, gikk to prosent per måned til fradrag (det vil si 20 pst. når undervisningsåret varte i ti måneder). Når skattelikningen for 2000 forelå, kunne søkeren alternativt be om at formuen for dette året ble lagt til grunn.

Ved behovsprøving mot inntekt differensieres det i gjeldende forskrifter om tildeling av utdanningsstøtte mellom arbeidsinntekt og det som kalles arbeidsfri inntekt. Med *arbeidsinntekt* menes inntekt av arbeid som ikke inngår i elevens studieplan. Av brutto arbeidsinntekt over kr 5 200 i gjennomsnitt per måned per semester i 2001–2002 gikk 60 pst. til fradrag på støttebeløpet.

Med *arbeidsfri inntekt* menes blant annet lærlinglønn, inntekt av fast eiendom, rente- og aksjeutbytte, trygd og pensjonsytelser, skattepliktig gevinst ved salg av aksjer eller bosted, osv. Av slike

inntekter gikk 60 pst. av bruttobeløpet til fradrag på støttebeløpet.

Dersom eleven fikk stipend eller legat fra andre enn arbeidsgiveren, ble det regnet fradrag på 60 pst. av beløp over kr 1 850 per måned.

3.2.2 Vurdering

Etter departementets vurdering bør stipend, det vil si grunnstipend og læremiddelstipend i den nye støtteordningen, fortsatt behovsprøves mot søkerens økonomi. Departementet foreslår imidlertid å gjøre en del endringer for å oppnå økt brukervennlighet i forhold til dagens regelverk.

I den nye støtteordningen for elever og studenter i høyere utdanning m.m. som er innført fra og med 2002–2003, vil stipendet bli behovsprøvd i et-tert tid mot inntekten ved skattelikningen for det kalenderåret støtten ble tildelt. For studenter som har hatt arbeidsinntekt, tas det utgangspunkt i *personinntekten* på skattelikningen. Dersom søkeren har hatt en personinntekt over kr 100 000, blir stipendet redusert. For søkere som mottar *trygd eller pensjonsytelser*, blir stipendet redusert når trygd eller pensjonsytelser overstiger kr 53 500. Det ses bort fra andre inntekter som ikke inngår i personinntekten. Dersom likningen viser at søkeren har hatt inntekt over fribeløpet, blir stipendet gjort om til lån. Lån gis uten behovsprøving i denne støtteordningen.

En tilsvarende ordning med behovsprøving etterskuddsvis lar seg ikke gjennomføre i den nye støtteordningen for elever i videregående opplæring som foreslås her, siden det ikke lenger skal gis lån til elever i ordinær videregående opplæring. Det synes imidlertid hensiktsmessig å harmonisere inntektsbegrepene i de to støtteordningene.

Lærlinger

I dagens ordninger behovsprøves støttebeløpet for lærlinger etter egne regler for arbeidsfri inntekt. I utgangspunktet har lærlinger rett til støtte fra Lånekassen, men i realiteten vil mange lærlinger ikke få denne støtten. Dette gjelder særlig lærlinger over 19 år. Årsaken er at 60 pst. av brutto lærlinglønn går til fradrag på støttebeløpet⁴. I den nye støtteordningen vil imidlertid borteboende lærlinger være sikret ikke-behovsprøvd bostipend, uansett alder. Dette innebærer en vesentlig forbedring av de økonomiske vilkårene for et stort antall lærlinger.

Begrunnelsen for at det er egne regler for behovsprøving mot lærlinglønn, er at lærlinger har inntekt av arbeid som inngår som en del av under-

⁴ Borteboende lærlinger under 19 år får likevel det ikke-behovsprøvede minstestipendet så lenge de har lærlinglønn under kr 11 490 per måned.

visningsplanen. Dersom lærlinger i tillegg til lærlinglønnen har vanlig arbeidsinntekt, for eksempel går med avisen, gjelder fribeløpet på kr 5 200 brutto per måned for denne inntekten.

I undervisningsåret 2001–2002 var det om lag 30 000 lærlinger. Av disse fikk ca. 4 000 støtte i Lånekassen. Spørsmålet er om det i en ny støtteordning er hensiktsmessig å endre reglene for behovsprøving for lærlingene, ved for eksempel å innføre et fribeløp også for lærlinglønn.

Departementet vil ikke foreslå dette, selv om forenklingshensyn kunne tilsi en samordning av reglene for behovsprøving mot arbeidsinntekt tjent i fritid og lærlinglønn.

I forhold til en slik endring må prinsipielle forhold vurderes: Dagens regler begrunnes med at lærlingene får lønn for arbeid som inngår i undervisningsplanen. Således får de lønn for å ta utdanning. Andre elever i ordinær videregående opplæring har ikke denne formen for inntekt; deres arbeidsinntekt opparbeides i fritiden, etter skoledagens slutt. Ut fra fordelingshensyn kan det derfor være naturlig å anse dagens regelverk uten fribeløp for lærlinglønn som målrettet og rettferdig. En samordning av reglene for behovsprøving mot lærlinglønn og arbeidsinntekt vil videre ha store kostnadsmessige konsekvenser.⁵

Elever som mottar trygde- og pensjonsytelser

Elever som mottar trygde- og pensjonsytelser, får støttebeløpet behovsprøvd etter de samme reglene som lærlingene. Elever med støtte fra folketrygden kan imidlertid ikke få borteboerstipend når støtten fra folketrygden er ment å dekke alle nødvendige utgifter til skolegangen.

Aamodt-utvalget gikk inn for at utdanningsstøtten skulle samordnes med folketrygden, og ønsket også en vurdering av muligheten for å innføre utdanning som opptjeningsgrunnlag i folketrygden. I St.meld. nr. 27 (2000–2001) *Gjør din plikt – Krev din rett* ble dette ikke direkte omtalt, men det ble fastslått at departementets prinsipielle syn er at finansiering gjennom folketrygden og Lånekassen til samme formål i størst mulig grad bør unngås. Departementet ville vurdere konsekvensene av et

eventuelt opphør av støtte fra Lånekassen til personer som har fullfinansiering av oppholdskostnader og utdanningskostnader fra folketrygden under utdanning, og det ble vurdert dit hen at ordningen med utdanningsstøtte til personer med delvis støtte fra folketrygden måtte opprettholdes. Det samme gjaldt ekstraytelser fra folketrygden til dekning av kostnader som ikke omfattes av støtteordningen gjennom Lånekassen. Slike ekstraytelser er for eksempel grunn- og hjelpestønad.

En slik konsekvensutredning som nevnt i stortingsmeldingen foreligger ikke foreløpig. I den nye støtteordningen for elever og studenter i høyere utdanning m.m. er det dessuten innført et fribeløp for trygde- og pensjonsytelser for at elever og studenter som har slike ytelser, skal få del i den forbedringen av studiefinansieringen som er innført i forbindelse med Kvalitetsreformen. Endringen innebærer at også denne gruppen får et incentiv til å fullføre utdanningen, jf. konverteringsordningen, som gir stipend avhengig av gjennomført utdanning. I lys av dette mener departementet at trygdemottakere i ordinær videregående opplæring heller ikke skal ha dårligere finansiering i den nye støtteordningen sammenliknet med i den gamle.

I undervisningsåret 2001–2002 oppga 245 søkere under 19 år at de mottok trygd. Det er imidlertid grunn til å tro at det reelle tallet på trygdede elever som tar videregående opplæring, er høyere, men at elever og foreldre vet at trygden eller foreldreinntekten/formuen er for høy for stipend, og at de derfor ikke søker støtte i Lånekassen.

3.2.3 Departementets forslag

Det foreslås at stipend til unge elever i ordinær videregående opplæring fortsatt behovsprøves i forkant av innvilgelse av støtte. En harmonisering av behovsprøvsreglene med den nye støtteordningen for studenter i høyere utdanning m.m., der behovsprøving foretas når likningstall for den aktuelle støtteperioden foreligger, ville innebære at utbetalt stipend kan føre til omgjøring til lån. En slik ordning ville stå i motstrid til ønsket om å fjerne låneadgangen for denne elevgruppen, og departementet foreslår derfor ikke en samordning av behovsprøvsreglene i de to støtteordningene. Departementet foreslår likevel enkelte endringer når det gjelder hva slags inntekter stipendet skal behovsprøves mot, for å oppnå økt brukervennlighet og en viss harmonisering i inntektsbegreperne i de to ordningene.

⁵ Med utgangspunkt i fremskrevet antall lærlinger som søker støtte fra Lånekassen i skoleåret 2002–2003, 5 600 lærlinger med rett til opplæring etter opplæringslova § 3–1, vil en slik samordning koste om lag 16 mill. kroner i 2004 (halvårseffekt) og 31 mill. kroner i 2005 (helårseffekt), hvis den innføres fra og med skoleåret 2004–2005. Det er imidlertid grunn til å anta at en slik endring vil medføre økt søkning til Lånekassen. De reelle utgiftene vil derfor kunne bli betydelig høyere enn dette anslaget.

Formue

Det foreslås at dagens ordning for behovsprøving mot elevens formue videreføres.

Arbeidsinntekt

Departementet foreslår at dagens ordning med et fribeløp for arbeidsinntekt opprettholdes, og at 60 pst. av bruttoinntekt over fribeløpet går til fradrag på stipendet.

Arbeidsfri inntekt

Det foreslås at behovsprøving mot følgende inntekter som ikke inngår i personinntekt, ikke lenger inngår i behovsprøvingen:

- inntekt av fast eiendom
- rente- og aksjeutbytte
- verdien av fri kost og losji eller tilskudd fra skolen til slike utgifter
- skattepliktig gevinst ved salg av aksjer eller bosted

Om lag 446 søkere hadde slike inntekter i undervisningsåret 2001–2002. For de fleste søkerne dreier det seg om små beløp.

Departementet foreslår videre at ordningen med beregning av fradrag på stipend/legat fra andre enn arbeidsgiveren når beløpet overstiger et visst beløp per måned, bortfaller. Bare tre støttemottakere oppga å ha stipend/legat utover fribeløpet i skoleåret 2001–2002.

Departementet foreslår at dagens regelverk når det gjelder behovsprøving mot lærlinglønn, videreføres. Departementet viser til at den nye støtteordningen likevel vil innebære en vesentlig forbedring for borteboende lærlinger over 19 år, siden de vil bli omfattet av ordningen med ikke-behovsprøvd bostipend.

Også for elever med trygde- og pensjonsytelser foreslås det at dagens regelverk videreføres.

3.3 Beregning av stipend

3.3.1 Dagens ordning

Å beregne den enkelte søkerens stipend er i dagens ordning komplisert: Grunnlaget for utregning av utdanningsstipend (stipendgrunnlaget) per måned er summen av grunnbeløpet (kr 3 480), pluss eventuelt botillegg (kr 2 190), pluss tillegg

for bøker og materiell (kr 275). Av denne summen trekkes de fradragene som følger av behovsprøvingen.⁶

Det gis ikke stipend for de første kr 2 455 per måned av stipendgrunnlaget. Deretter blir 93 pst. av den delen av stipendgrunnlaget som er større enn kr 2 455 og mindre enn kr 6 505, gitt som stipend (månedssatsen). Månedssatsen blir avrundet oppover til nærmeste fem kroner.

For søker som kan få botillegg, skal månedssatsen være på minst kr 3 385 (borteboerstipendet i skoleåret 2001–2002). Dette gjelder imidlertid ikke for søkere som får støtte fra folketrygden, når støtten er ment å dekke alle nødvendige utgifter til skolegangen.

Det samlede stipendbeløpet per undervisningsår kommer fram ved at månedssatsen blir multiplisert med antallet måneder i skoleåret. Et skoleår regnes normalt som ti måneder.

3.3.2 Vurdering

Departementet konstaterer at formelen for beregning av stipend er vanskelig tilgjengelig. I en ny ordning uten generell låneadgang kan utregningen av stipendet gjøres mer forståelig for brukerne. En ny beregningsmåte vil kunne gjøre det enklere for brukeren å sette seg inn i sine rettigheter, og vil også gjøre det enklere å vurdere om Lånekassens beregning av stipend er korrekt. Forenkling vil videre lette både informasjon om og administrasjon av ordningen.

3.3.3 Departementets forslag til ny stipendberegning

Departementet legger vesentlig vekt på å innføre en brukervennlig stipendordning.

Ved opphør av låneordningen er det naturlig å gå bort fra en ordning med grunnbeløp og stipendgrunnlag som en del av stipendberegningen. Det foreslås en ordning der summen av maksimalsatsen for de ulike stipendene legges sammen før fradragene foretas.

Stipendet vil bestå av inntil *fire komponenter*, avhengig av om eleven er hjemme- eller borteboer: *Grunnstipend* og *læremiddelstipend* kan gis uavhengig av om eleven bor hjemme eller om vedkommende bor utenfor foreldrehjemmet. *Bostipend* og *reisestipend* er forbeholdt borteboerne. Bostipend og reisestipend skal gis uten behovsprøving, mens de øvrige stipendene skal behovsprøves mot både forsørgernes og elevens økonomi.

Når det gjelder de behovsprøvede stipendene, foreslår departementet at fradragene foretas først

⁶ Alle beløp er fra 2001–2002. Satsene er hevet i 2002–2003.

av grunnstipendet, og deretter av læremiddelstipendet. Dette først og fremst for å synliggjøre at den nye støtteordningen tar hensyn til elevenes utgifter til bøker og materiell, men også for at de elevene som kun har rett til stipend innenfor satsen for læremiddelstipendet, skal få dette utbetalt ved semesterstart, for å avhjelpe økonomien ved innkjøp av læremidler og annet nødvendig materiell.

Når det gjelder elever som har barn å forsørge, vil et eventuelt forsørgerstipend, jf. punkt 4.2, komme i tillegg til de ovennevnte stipendene.

Prosenten for trekk ved behovsprøving mot søkerens egen økonomi vil slå ut på en annen måte i forslaget til ny ordning, i forhold til dagens ordning. Det at trekket på 60 pst. vil gå til fradrag i et allerede bestemt maksimalt stipendbeløp, vil innebære at stipendet blir raskere redusert enn i dagens ordning. På grunn av at satsene for stipend er foreslått økt, vil dette likevel ikke få som konsekvens at noen som i dag får behovsprøvd stipend, vil få mindre stipend med den nye ordningen.

3.4 Utbetaling av støtten

3.4.1 Dagens ordning

Det innvilgede støttebeløpet for støtteperioden blir i dag delt opp i like beløp, som blir utbetalt til elevens konto en gang per måned, jf. punkt 1.3. Den første utbetalingen i hvert semester inkluderer 10 pst. av støttebeløpet for resten av halvåret. En slik ordning med månedlig utbetaling av støttebeløpet ble innført fra og med skoleåret 1995–1996.

Dersom det blir gitt lån til dekning av skolepenger, blir det utbetalt sammen med den første utbetalingen hvert halvår.

3.4.2 Vurdering

For mange familier med barn i videregående opplæring er det ved semesterstart, og særlig ved begynnelsen av høstsemesteret, at det påløper store utgifter til skolegangen. Dette taler for at en større del av støttebeløpet til elevene bør utbetales ved skolestart på høsten, eller ved semesterstart hvert halvår.

Samtidig skal støtten dekke utgifter som påløper i løpet av skoleåret, og for unge elever kan det av hensyn til den økonomiske planleggingen være hensiktsmessig å få støtten i månedlige utbetalinger. Denne problemstillingen er særlig aktuell for borteboende elever. Departementet viser til at det fra studieåret 2002–2003 også er innført månedlige utbetalinger til elever og studenter i høye utdanning m.m.

3.4.3 Departementets forslag

Departementet foreslår at støtten fortsatt skal utbetales månedlig. Utbetalingsrutinene bør likevel ta hensyn til at det er særlig ved semesterstart at elevene har høye utgifter. Det foreslås derfor at læremiddelstipend og eventuelt lån til dekning av skolepenger ved private videregående skoler utbetales på begynnelsen av hvert semester.

Departementet går videre inn for en ordning der det går fram av utbetalingspapiret til søkeren hvilke stipend som er inkludert i tildelingen.

4 Særlige grupper

4.1 Bakgrunn

En del elever i videregående opplæring er i en situasjon som gjør det problematisk å foreta behovsprøving av støtten mot forsørgernes økonomi. Dette gjelder for eksempel elever som stifter egen familie ved å gifte seg og/eller ved å få barn. Det gjelder også søkere som er forsørget av barnevernet.

4.2 Søkere som er gift, har vært gift, eller har barn å forsørge

4.2.1 Dagens ordning

I dagens ordning får elever som har stiftet egen familie, støtte etter ordningen som gjelder for søkere over 19 år, selv om vedkommende er under 19 år. Dette innebærer at de kun får støttebeløpet behovsprøvd mot sin egen inntekt, og eventuelt mot familiens samlede formue. De blir videre vurdert som borteboende søkere, uansett om de bor sammen med foreldrene sine eller ikke. Hvis søkeren har barn, blir forsørgertillegget behovsprøvd mot samboers/ektefelles inntekt¹.

I dagens ordning kan søkere med barn få forsørgertillegg for ektefelle og barn (født i 1986 eller senere). I studieåret 2001–2002 ble det gitt inntil kr 25 300 for ektefelle og ett barn, i tillegg ble det gitt inntil kr 12 650 for det andre barnet, og ytterligere kr 8 150 for hvert barn flere enn to. Ektefeller som begge var i utdanning og kunne få støtte, kunne hver få forsørgertillegg for barn. Forsørgertillegget var da på inntil kr 12 650 for hvert av de første barna, og inntil kr 8 150 for hvert barn flere enn to, i studieåret 2001–2002.

Enslig forsørger fikk forsørgertillegg på opptil kr 12 650 for hvert av de to første barna.

Forsørgertillegget består i dag av 97,2 pst. stipend og 2,8 pst. lån.

4.2.2 Vurdering

I skoleåret 2001–2002 var det registrert 225 søkere under 19 år som hadde barn å forsørge. Av disse var 95 enslige forsørgere. 130 elever under 19 år var i dette skoleåret registrert som gifte. Det er således snakk om en liten gruppe, selv om tallene kan bli noe høyere når også elever over 19 år skal inn i den nye støtteordningen.

Departementet foreslår å videreføre prinsippet om et ekstra tilskudd for søkere som har barn å forsørge. I den nye støtteordningen for elever og studenter i høyere utdanning m.m., som gjelder fra 2002–2003, er forsørgertillegget et rent forsørgerstipend for barn. Forsørgertillegget for ektefelle er fjernet. Begrunnelsen er at ektefeller i de fleste lovregulerte tilfeller regnes som selvstendige økonomiske individer, og at dette også bør gjelde i forhold til utdanningsstøtte gjennom Lånekassen.

4.2.3 Departementets forslag

Departementet foreslår at elever som har stiftet egen familie, fortsatt skal behandles som borteboere, selv om de eventuelt fortsatt bor sammen med foreldrene sine.

Selv om behovsprøving mot forsørgerøkonomien er et av hovedprinsippene for den nye støtteordningen, synes det lite rimelig at elever som selv har stiftet familie, skal få støtten behovsprøvd mot sine forsørgeres økonomi.

Behovsprøving mot elevens og eventuelt ektefelles formue foreslås opprettholdt.

Departementet forslår videre at dagens forsørgertillegg bortfaller og erstattes av et forsørgerstipend for barn, som gis med samme sats som i støtteordningen for elever og studenter i høyere utdanning m.m. I studieåret 2002–2003 er forsørgerstipendet i denne støtteordningen på inntil kr 1 290 per måned for hvert av de første to barna, og inntil kr 830 per måned for hvert barn flere enn to. Forsørgerstipendet skal behovsprøves mot egen og ektefelles inntekt og formue.

Utover dette foreslår ikke departementet særordninger for elever som er gifte og/eller som har barn å forsørge. Forslaget innebærer at denne

¹ Samboere blir behandlet som gifte dersom de har felles barn.

elevgruppen vil ha rett til følgende stipend: grunnstipend, læremiddelstipend, bostipend og forsørgerstipend. Maksimalsummen av disse stipendene vil utgjøre gjennomsnittlig kr 6 820 per måned², i henhold til de satsene som er foreslått under kapittel 2. I tillegg kommer eventuelt reisestipend.

4.3 Søkere som er forsørget av barnevernet

4.3.1 Dagens ordning

Til og med skoleåret 2000–2001 fikk elever som var forsørget av barnevernet, støtte gjennom Lånekassen. Fra og med skoleåret 2001–2002 ble det imidlertid innført nye regler på dette området, og i dag får elever som er forsørget av barnevernet, kun støtte dersom de bor utenfor fosterhjem eller barnevernsinstitusjon mens de tar videregående opplæring. Det er en forutsetning for støtte gjennom Lånekassen at de ikke får dekket utgiftene fullt ut av kommunen. Stipend blir gitt som borteboerstipend.

4.3.2 Vurdering

Endringen kom som en oppfølging av anbefaling i Aamodt-utvalgets rapport: Slik situasjonen hadde vært tidligere, fikk elever som var forsørget av barnevernet, dekket alle utgifter av det kommunale og fylkeskommunale barnevernet, herunder boutgifter, i forbindelse med den daglige omsorgen. Samtidig fikk alle søkere som barnevernstje-

nesten hadde forsørgeransvaret for, og som bodde utenfor foreldrehjemmet, tildelt borteboerstipend fra Lånekassen. Dette uavhengig av om omsorgen var fratatt foreldrene eller ikke. Hensikten med endringen i utdanningsstøtteforskriften var å unngå denne dobbeltdekningen fra det offentlige.

Etter barnevernloven § 9–1³ skal den enkelte kommune sørge for de bevilgningene som er nødvendige for å yte de tjenester og tiltak som kommunen har ansvaret for etter loven. Når det gjelder barn i fosterhjem, vil fosterforeldrene få en utgiftsdekning fra barnevernstjenesten, som blant annet skal benyttes til å dekke bøker og materiell ved skolegang. Barn i frivillige tiltak eller barn der omsorgen er fullt overtatt av barnevernet, skal således ha samme mulighet som alle andre barn til å få bøker og materiell.

Departementet har ment å se at det er svært forskjellig støtte som gis fra kommunene, også til de gruppene som det er åpnet for å gjøre unntak for i dagens regelverk. Dette kan imidlertid ha vært et overgangsfenomen våren 2001, da endringen i Lånekassens regelverk kom noe brått for kommunene.

4.3.3 Departementets forslag

Departementet er av den oppfatning at dagens ordning, med de unntakene som gjelder, sikrer denne gruppens mulighet til å gjennomføre videregående opplæring. Departementet vil derfor ikke foreslå endringer i dagens ordning.

² Tallet gjelder for søker med ett barn.

³ Lov om barneverntjenester 17. juli 1992 nr. 100.

5 Økonomiske og administrative konsekvenser

5.1 Økonomiske konsekvenser

5.1.1 Tiltak med kostnadseffekt

I budsjettproposisjonen for 2003 var det ikke-behovsprøvd bostipendet til borteboende elever foreslått satt til kr 2 215 per måned. En heving av bostipendet til kr 3 450 per måned er det eneste tiltaket i denne meldingen som krever ekstra bevilgning. Tiltaket er kostnadsberegnet til om lag 148 mill. kroner i 2003. Helårseffekt for tiltaket er på om lag 291 mill. kroner i skoleåret 2003–2004. Regjeringen vil fremme forslag om bevilgning i forbindelse med RNB for 2003.

5.1.2 Allerede vedtatte endringer

I Regjeringens forslag om ny støtteordning for elever i ordinær videregående opplæring i St.prp. nr. 1 (2002–2003) var det tatt høyde for de økonomiske og administrative konsekvensene ved den nye støtteordningen.

I forbindelse med budsjettbehandlingen for 2003 ble støtteordningen styrket med 50 mill. kroner i 2003, dvs. til sammen nærmere 100 mill. kroner i skoleåret 2003–2004. Midlene ble benyttet til å styrke de behovsprøvd stipendene i støtteordningen: grunnstipendet og læremiddelstipendet.

I tillegg var følgende tiltak en del av Regjeringens forslag til statsbudsjett for 2003, og de har derfor ikke ytterligere kostnadseffekt:

- Avvikling av trekk i støtte til læremidler ved forsinkelse. Kostnad: 1 mill. kroner
- Innføring av maksimalbeløp på kr 7 000 i reisestipend. Innsparing: 3 mill. kroner
- Innføring av nytt forsørgerstipend, med avvikling av tillegg for forsørgelse av ektefelle. Innsparing: 1 mill. kroner
- Bortfall av behovsprøving mot inntekt av fast eiendom, rente- og aksjeutbytte, verdien av fri kost og losji eller tilskudd fra skolen til slike utgifter, samt mot skattepliktig gevinst ved salg av aksjer eller bosted. Kostnad: 2 mill. kroner

Videre kan enkelte av departementets forslag medføre endringer i søkemønsteret. Beregningene tar ikke høyde for slik atferdsendring.

5.1.3 Økonomiske konsekvenser for elevene ved ny støtteordning. Behovsprøvingstabell

Tabell 5.1 viser de konkrete utslagene av ovenfor skisserte beregninger. Tabellen viser både satsene som gjelder for studieåret 2002–2003, og nye sats i en ny støtteordning som foreslått i denne meldingen. Departementet gjør oppmerksom på følgende:

- Beregningene i tabellen tar utgangspunkt i de satsene som gjelder for 2002–2003, og antall støttemottakere i studieåret 2001–2002. Det er lagt inn 50 mill. kroner ekstra i beregningene, i henhold til Stortingets budsjettvedtak. I tillegg er det tatt høyde for en bevilgning på 148 mill. kroner i forbindelse RNB for 2003.
- Beregningene i tabellen inkluderer alle ovennevnte tiltak med budsjetteffekt, så som omfordeling av deler av det ikke-behovsprøvd stipendet for borteboere (jf. forslag i St.prp. nr. 1 (2002–2003)), innføring av forsørgerstipend, bortfall av behovsprøving mot enkelte inntekter, m.m.
- Tabellen viser gjennomsnittlig stipend per måned, inkludert læremiddelstipendet, som skal utbetales i begynnelsen av hvert semester, sett i forhold til behovsprøving mot forsørgernes økonomi. Tabellen viser ikke virkninger av behovsprøving mot elevens egen økonomi.
- I tillegg til de stipendsatsene som går fram av tabellen, kommer eventuelt reisestipend, forsørgerstipend og lån til dekning av skolepenger ved private videregående skoler.
- Forkortelser:
 - Hb = hjemmeboer
 - Bb = borteboer
 - Gml = i gammel ordning, dvs. i ordningen for elever under 19 år i studieåret 2002–2003

Tabell 5.1 Behovsprøvingstabell

Foreldreinntekt i tusen kroner 1 barn	Fradrag per måned i kroner	Stipend per måned Hb Ny	Stipend per måned Bb Ny	Stipend per måned Hb Gml	Stipend per måned Bb Gml	Differanse per måned Hb Ny Gml	Differanse per måned Bb Ny Gml
0–143	0	2 080	5 530	1 235	3 450	845	2 080
144–148	50	2 030	5 480	1 235	3 450	795	2 030
149–153	100	1 980	5 430	1 235	3 450	745	1 980
154–158	150	1 930	5 380	1 235	3 450	695	1 930
159–163	200	1 880	5 330	3 235	3 450	645	1 880
164–168	250	1 830	5 280	1 235	3 450	595	1 830
169–173	300	1 780	5 230	1 235	3 450	545	1 780
174–178	350	1 730	5 180	1 235	3 450	495	1 730
179–183	400	1 680	5 130	1 235	3 450	445	1 680
184–188	450	1 630	5 080	1 235	3 450	395	1 630
189–193	500	1 580	5 030	1 235	3 450	345	1 580
194–198	550	1 530	4 980	1 235	3 450	295	1 530
199–203	600	1 480	4 930	1 235	3 450	245	1 480
204–208	650	1 430	4 880	1 235	3 450	195	1 430
209–213	700	1 380	4 830	1 140	3 450	240	1 380
214–218	750	1 330	4 780	1 050	3 450	280	1 330
219–223	800	1 280	4 730	955	3 450	325	1 280
224–228	850	1 230	4 680	815	3 450	415	1 230
229–233	900	1 180	4 630	675	3 450	505	1 180
234–238	950	1 130	4 580	535	3 450	595	1 130
239–243	1 000	1 080	4 530	395	3 450	685	1 080
244–248	1 050	1 030	4 480	255	3 450	775	1 030
249–253	1 100	980	4 430	120	3 450	860	980
254–258	1 200	880	4 330	0	3 450	880	880
259–263	1 300	780	4 230	0	3 450	780	780
264–268	1 400	680	4 130	0	3 450	680	680
269–273	1 500	580	4 030	0	3 450	580	580
274–278	1 600	480	3 930	0	3 450	480	480
279–283	1 750	330	3 780	0	3 450	330	330
284–288	1 900	180	3 630	0	3 450	180	180
289–293	2 050	30	3 480	0	3 450	30	30
294–298	2 150	0	3 450	0	3 450	0	0
osv.	osv.	osv.	osv.	osv.	osv.	osv.	osv.

5.2 Administrative konsekvenser

Den nye støtteordningen innebærer at Lånekassen må foreta tekniske tilpasninger i sitt saksbehandlersystem. Lånekassen er allerede i gang med dette arbeidet, for å sikre at systemet kan tas i bruk fra skoleåret 2003–2004. Tilpasningene til ny støtteordning slik den er beskrevet i denne meldingen, vil skje innenfor rammene av Lånekassens driftsbudsjett.

Utdannings- og forskningsdepartementet

tilrår:

Tilråding fra Utdannings- og forskningsdepartementet av 28. mars 2003 om *Kilder til kunnskap*, om ny støtteordning gjennom Lånekassen for unge elever i ordinær videregående opplæring, blir sendt Stortinget.

